

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt. o. 6.
Félévre	6 " " "
Évnyegyedre	3 " " "
Egy órára	1 " " "

Szerkesztői szállás:

belső s^oánutca 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.)

Haasenstein és Voglornál (Neuer Markt 11 szám.)

Pestben: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyiltéri cikkek

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY” novemb.—decz. folyamára.

Tisztelettel kérjük azon t. cz. előfizetőinket, kiknek előfizetésük mult hó végéig lejárt, megrendeléseiket mihamarabb megtenni, hogy teljesszámú példányokkal szolgálhassunk

Előfizetési ár: 2 frt. o. 6.

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodik van.

Kolozsvár, nov. 6. 1869.

Holnap érkezik városunk falai közé József főherceg. Kolozsvárnak alkalma lesz hódolatleljesen üdvözölni a magyar királyi honvédsereg főparancsnokát, a mint-hogy pár nap óta nagyban is folytak az előkészületek méltó elfogadására. *)

Ki ne ismerné az 1848-ki törvényhozás dicső művét, mely által Szt István, Nagy Lajos, és Hollós Mátyás birodalma helyet foglalt a demokratiai elveknek hódoló szabad államok sorában. A magyar haza korszerű átalakulását megindító honatyák, mindjárt a jogegyenlőséget életbeléptető törvények alkotásának kezdetén megemlékeztek volt a férfúró, ki a régi Európát sarkában megrázó nagy forradalom közepette, s a hazai reformmozgalmak évtizedein át állott a nemzet élén, s kinek a nemzet e két válságos korszakban annyif köszönhetett. A haza újjászülésének nagy munkáját a bölcs honatyák csak úgy vélték legméltóbban megkezdeni, ha e férfúnak érdemeit azáltal örökölték meg, hogy az 1848. I. sz. törvénycikkkel a „dicsőült József nádor emléke törvénybe iktattatik, s azon ernyedetlen buzgalommal, melylyel félszázadon keresztül a hazának ügyeit vezérelte a nemzet halálját” kifejezik, följegyezve nevét „a nemzet kebelében el nem multható emlékezet” táblájára.

A nemzet megdicsőült nádorának hazafi eregyeit öröklött fia lépte át a Királyhágót. A magyar főherceg jön az erdélyi részek hajdani fővárosába, Kolozsvárra, mely a nemzet és haza ügyéért annyit küzdött, annyit szenvedett.

Hogy József főherceg magyarnak született, Magyarország érdekeiért buzgó nagy atya által e haza hű fiavá neveltetett, s mint ilyen, a honszeretet Veszta-lángját keblében kialudni soha sem hagyta: — arról tanuskodott azon kor is, midőn a nemzet és haza gyászt hordott.

Most, az alkotmány feltámadása után, szeretett királyunk bizalma azon polczra helyezé a magyar herceget és harczdett tábornokot, hol a nemzet szeretetével találkozott s halálját kiérdemelni oly tágas tér nyílt előtte.

A honvédség szervezése körüli buzgalom vezérli őt körünkbe. A magyar hazafi és szakavatott katona lelkesedésével jön ápolni ama népszerű intézményt, melynek elhivatása megvédeni e haza és nemzet függetlenségét, szabadságát, s a nemzeti felség dicső képviselőjét: a királyt, a világ bármely részéről jöhető vihar ellen.

Kolozsvár polgárai! Üdvözöljük szívünk mélyéből a férfút, ki a nemzet szent ügyében fáradozik, melyért lelkesülni mi sem szüntünk meg soha!

Mondjunk istenhozzát Józsefnek, a magyar főhercegnek, a hazáért és királyért, velünk együtt lelkessül vezérnek, a nemzeti honvédség főparancsnokának!

Pest, november 1. 1869.

(B.) Midőn a közbejött ünnepek következtében az országgyűlés pár napig szünetel, s ezzel együtt reformmunkálataink is pihennek, időszerűnek látjuk körültekinteni Európa láthatárán, szemügyre veendő a mutatkozó jelenségeket, melyeknek a számításból kihagyása hazánknak sem érdekében nem áll, sem hatalmában.

*) A főherceg 7-kén, körülbelül d. u. 4 óra-kor érkezik. Az elfogadás részleteit külön falragaszok fogják hirdetni.

Tudva van, hogy a pénzvilág szerfelett érzékeny s többnyire biztos légmérője a politikai időjárásnak.

Napoleon egészségi állapota, a párisi mozgalmak, sőt még az eddigelő csekély mérvű catarói események is hatást gyakoroltak a tőzsdékre.

A napokban különösen izgatott volt a pénzpiacz, vajjon mi lehetett az oka?

Bizonyára nem az, mintha az európai politikai conjuncturákat megnyugtatóknak találják volna a pénz emberei, hanem ezzel ellenkezőleg inkább az: mivel azt tartják, ezen számítani jól tudó tőzsérek, hogy az alkotmányos szabadság és rend még nem ilte teljes diadalát a forradalom, anarchia, absolutismus és erőszak felett; más szókkal: hogy esetleg újabb válságnak nézhetünk elébe.

De nemcsak a pénz emberei néznek némi aggodalommal a jövő elé, hanem mind azok is, kik a valódi alkotmányosság háborítlan fejlődését az anarchia és absolutismus hivatlan beavatkozásától féltik; — nyugtalanokdnak a béke, a rend és munkásság emberei is, kik tudják mennyire a nép érdeke ellen cselekesznek azok, kik elégtelenségre izgatják azt, nemzetet nemzet, polgárt polgár ellen bujtogatnak, kik a nép szívében könnyen felcsirázó communisticus eszméket terjesztenek, vagy a kik kellemesen hangzó, de elérhetlen ígéretekkel ingerlik a könnyen hívők vágyait.

Az ily fajta emberek épen állítólagos kegyeltjök: a nép érdekei ellen vétének; mert mielőtt a közrend megintattatik, a személy- és vagyonbátorság kérdéssé válik, s ennek következtében az anarchia mutatkozik, azonnal bedugulnak mindazon források, melyekből a munkás mindennapi kenyérét szerezni szokta; a vállalkozók részint megbuknak, részint visszavonulnak; az ipar és kereskedelem pang, sőt még a gazda is csak mindennapi szükségéi fedezésére szorítkozik. Ellenben a vagyonosabb osztály e válságot is könnyebben túl éli, nem ugyan tőkéje megcsontítása, de teljes fölemészése nélkül.

Nem tekinthetjük tehát, különösen mi, kiknek alkotmányos szabadsága még nincs megszilárdítva, anyagi és szellemi örökné fejlődésnek, következéskéül szükségünk van az európai béke tartós fennmaradására, — nem nézhetünk közömbösen azon eseményekre, melyek körülteünk akár a rend, akár az anarchia érdekében történnek.

Ki ne látná, hogy Franciaországban legnagyobb részt Napoleon életétől függ a rend fenntarthatása, s ki ne tudná, mily bizonytalan egy hajlott koru s megrongált egészségű ember élete; ki ne emlékezne rá, mekkora befolyást szokott gyakorolni egész Európára egy Párisban megindított rázkódás, s hogy ez minket sem hagyhat érintetlenül.

A catarói események még most csekély fontosságúak; de ki tudná kiszámítani mekkora dimensiókat ölthetnek magokra, ha azokat a panszláv forradalmárok az északi absolutismus és az osztrák-magyar birodalomban még létező reactionariusok kizsákmányolhatják. Könnyen veszedelmessé válhatik ez egész Európára, de különösen hazánkra nézve; könnyen felhasználhatik a keleti kérdés panslavisticus iránybani megoldására, mi aztán ismét Magyarországot s a magyar nemzetet fenyegetné leginkább.

Teljesen vakoknak kellene lennünk, ha nem látnók, mekkora erőfeszítéssel törekeshetnek a forradalmárok úgy, mint az absolutismus és reactio emberei czéljaik kivételére. A forradalom emberei azért, mert azt hiszik, hogy ha a rend világrészükben nagyobb mérvben felbomlik, egy új rendszer s új felosztás létesítése által sikerülend a köztársasági kormányformát Európában meghonosítani. A reactio és különösen a panslavismus emberei pedig azért működnek az alkotmányos monarchiai rendszer végleges megszilárdulása ellen, mert ez egyik nemzetnek a másik felletti uralmát lehetlenné teszi.

Melyik párt győzedelmeskednék megmérkőzés esetében a másik felett, bajos volna előre megmondani; de annyi bizonyos, hogy egyik sem venné figyelembe Magyarország s a magyar nemzet életérdekeit.

Legelőnyösebb volna, kétségen kívül, ha hazánkat neutralizálni lehetne; de ez lehetetlen, minélfogva a magyar-osztrák birodalom népei s különösen a magyar faj sem

a forradalmi, sem az absolutisticus párthoz nem csatlakozhatnak, s mégis akadnak oly rövidlátók, kik a legnagyobb vakmerőséggel sürgetik a történelmi alapokon nyugvó és érdekesség által biztosított kapcsolok szétrombolását, vagy legalább ezen kötelekek meglazítását, hogy aztán hazánk s nemzetünk sorsát, jövő fennmaradásunk föltételeit, kétes jellemű s a miénkkel ellenkező érdekű szövetségesek karjai közé dobják hazánk s nemzetünk sorsát, jövő fennmaradásunk föltételeit.

Pest, nov. 3. 1869.

(B.) A mai ülés napirendén Irányi Dánielnek a testi büntetések eltörléséről szóló törvényjavaslata volt, kapcsolatlan az igazságügyminiszter ugyan e tárgyban beadott törvényjavaslatával.

A két törvényjavaslattal olyan forma különbség van, mint egy csupa elméletek után kapkodó s egy gyakorlati technicus közt, kik közül az első tudomány a koldusbotra juttatja, míg a másik meggyadagszik.

Irányi Dániel kimondja a botbüntetés eltörlését, de az elvek mikénti alkalmazásáról nem szól, míg a miniszteri törvényjavaslat a mikéntet is tárgyalja.

A botbüntetés eltörlése egyhangulag fogadtatott el, természetesen a gyakorlatibb miniszterialis szerkezet szerint.

Azonban, bár a ház illetlen hangulata mindjárt a vita elején mutatkozott, Irányi mégis elmondta dictioját azok ellen, kik nem pártolták volna a botbüntetés eltörlését; de miután ily irányban senki sem szól, dictioja valóságos szélmalom eleni harezézá változott.

Az igazságügyminiszter t. javaslata kiterjedt a védj eltörlésére, a kisebb hatalmaskodás és becéltetés eseteire is, mint olyanokra, melyek felett törvényeink részint hiányosak, részint a jogegyenlőség elveivel meg nem egyeztethetőleg intézkednek.

A vérbírság eltörlését elfogadta a ház; de a más kettőt jobbnak látta részletesebb átdolgozásra utasítani; s pedig alig hiszem, hogy ezen tárgyakat a codificatioig kár nélkül el lehetne halogatni. Azonban remélem, hogy ezek is meg fognak rövid időn odatni.

A tárgy teljesen befejeztetvén, holnapra Irányi Dánielnek a vallászabadságról szóló törvényjavaslata tüzetett ki napirendre.

Az ülés elején tett Tisza Kálmán még egy határozati javaslatot, melyet ha a ház elfogadna, ez nem volna kevesebb, mint bizalmatlansági nyilatkozat a miniszterium ellen: e tárgy az annyiszor megvitattot s mindég az ellenzék vereségével végződött szolok-hevesi kir. biztosság kérdése.

Miután tehát Németh Albert közelebből elvesztette a csatát, e tárgyban most a hatalmas pártvezér ujtja meg a csatát személyesen menve elől.

Talán nem esalódunk, ha feltesszük, hogy a háznak nem lesz kedve az időt ennyire kicsépelni tárgyra vesztegetni s a ház szabályai szerint, miután az indítványozó elmondandja dictioját — egyszerűleg átterend a napi rendre.

Torda, oct. 25. 1869.

Mint a gyűjtemény számára elfogott lepkének csak háta szúratik át és nyomatik össze; mert tudja a gyűjtő, hogy szárnyai néhány verdesé után könnyen kiterithetők; pedig a lepkének azok érdekesebb részei, — oly kis tördőfés volt a „Kol. Közlöny” idei oct. 5 kén 117. sz. alatt a „Törvényeszek szék helyeiről” című vezércikknek, következő néhány szava: „Torda igen közel fekszik Kolozsvárhoz.” Tordamegye nagy része, s hihetoleg Aranyosszék területeire nézve.

Igaz, hogy Torda nincs messze Kolozsvárhoz; de szárnyai, vagy a Tordával szorosabb kapcsolatban álló részei és szomszédai, közelebb fektűznek bármely városnál Tordához. S valamint meg vagyok győződve, hogy idéztem szólnak rossz szándékuk nem volt, — épen ugy hiszem, hogy alábbi szerény nyilatkozatom igazságos és figyelemre méltó.

Ha a törvény főczélul tüzi a polgároknak azon kényelmét, hogy peres ügyek ellátása kézügyben legyen! ugy a földfekvés maga kimutatja egy Tordán székelhető első folyamodásu kir. törvényeszeknek természetes határait; pedig a fekvésen kívül más tekintetek sem egészen mellőzhetőek.

Egy tordai első folyamodásu törvényeszeknek természetesen is így kézügyben lévő határai: a vizválasztó Feleken innen, a Maros folyó balpartjáig

terjedő terület, még pedig a pagoesai járás egy részétől addig, míg a nyugatra törő folyam, delnek irányítja további útját. Tehát Torda városán kívül hét egész járást Tordamegyéből kevés, vagy helyesen semmi nyirbálással és egész Aranyosszékkel, mely ma is tiz alhatóság lévén, a népesség száma is igen megközelíti azon összeggel, mely a kérdés alatti törvényeszek körzetének népszámi mennyiségére nézve emlegettetik; mert, hogy az említett tiz alhatóság népessége, Gyéres várossal együtt, a 130 ezeret meghaladja, a jövő évi népszámlálás igazolni fogja. Erről részletes adataim biztositanak.

Ezek felett az 1841/3-beli arrendirozáskor, az első törvényjavaslat 5. §-ének g beüjje alatt, Kolozsmegegyéből az egész moesi járás Tordához látatott czélszerűnek csatolattani és azonkívül más járásoknak is egy, vagy több községei; de valamint indokolni lehet, egy egész járásnak, vagy kisebb hatóságának területét kapcsolattatását, ugy nem látom czélszerűnek egyes falváknak átplántaltatását; mert inkább legyen Erdélynek egy yel több törvényeszeke, mint szaporitassék visszason a polypközségek száma, t. i. hogy az közigazgatásilag Torda, adózásra nézve Kolozsmegegyéhez tartozzék, perelni pedig járjon Marosszékre, mi épen a közlekedési eszközök szaporodása korszakában nem nagy kényelmet okoz, különösen a végrendezés előtt, ismételve ideiglenes jelleggel birva.

Torda városa merkantiliss szemponthól is figyelmet érdemel; mert ha a torda-offenbányai új köütön, vagy az Aranyos folyón leszáll a lup-sai járás havasi lakossága fával, tutajjal, — sóért, gabonáért, veteményért és zsiradékért, — és ha itt csakugyan pere volna? egyúttal utána is nézhetne, a törvényeszeknél, vagy ügyvédnél. Hasoulót értek a Mező-Záhaig már elkészített mezőeségi megyei új köütvonal körül fekvő községek tagjaira nézve is.

Különösen tekintetbe veendő azon kedvező körülmény, hogy e kijellett területen mindentitt alkalmas központon fekvő helyiségek léteznek az egyes bíróságok elfogadására: Járában, Felvinczen, Lúdason, Mocsón és Tordán.

Elhallgatva még több felhozhatókat, hogy t. i. itt több saját laku ügyvéd tartózkodik, kösz és czéljukra átépített és a városával együttve, szem szerint is elválasztható börtönök vannak, piacza, a fa kivételével olcsó; de e körülménynek megváltoztatása iránt is kellő lépések tetettek; továbbá minden vallásu templomban imádhathni az Urat, — elegendő magán szállások kaphatók, ügybajosok befogadására kellően több szálloda van sat. sat. Csak is azt emlitve fel, mit Torda város községsége, egy törvényeszeknek idehelyezése érdekében közelebből szentelt az állam oltárára, t. i. városháza egy megfelelő részének három évig ezen czélra használat végett ingyen lelt átadatását. Remélni merem tehát, hogy mindezek tekintetbe vételével, méltányos, igazságos, czélszerű leend Tordán egy törvényeszeknek elhelyezése; — három év alatt a miniszterium által is elvben engedélyezett megyeház s lelépülvén, a tordai leendő forum állandó lakául. *)

Nagy Miklós.

Lapnyilatkozatok.

A „Pest. Lloyd” (254. sz.) bukuresti eredeti tudósítása szerint, a moldva-oláh lapok arra használják a tófalvi ügyet, hogy a „magyar ázsiai hordák kegyetlenségéről” irjanak. Aláírások útján Bukurestben 3000 frank gyűlt be eddig (oct. 27.). Eliade író egyedül 500 frankot írt alá. „A lármában, melyet a bukuresti sajtó az ügyből (a tófalvi ből) csinál, része kell hogy legyen a Tordán lakó Dr. Ratinnak is, ki Tófalvát képviseli s általában több év óta ügyvédkedik azon erdélyi községek urberi pereiben, melyek kiegyezkedni nem akarnak, vagy a kiegyezkedés megtagadására vannak csábitva; mert a nevezett úr a minapokban járt itt Bukurestben, a mikor is alkal-

*) A t. író kívánatára közöljük e cikket, bár nem értünk vele egyet, mert épen az elősorolt mérvadó helyrajzi tekinteteknél fogva, föltéve, hogy Erdélyben 10—12 első folyamodásu kir. törvényeszeknél több nem fog felállittatni, a mint nem is állittathatik, s föltéve, hogy Kolozsvárt lesz egy ily kir. törvényeszek — a minthogy másként nem is lehetne — nem birjuk fölfogni, miként lehessen ez országgráz területét 10—12 törvénykezési kerületre ugy felosztani, hogy az, ismétöljük, Kolozsvár szomszédóságában eső Tordára is juthasson egy 1. foly. kir. törvényeszek. Járásbírság kétségkívül. — Egyébiránt a leendő kir. törvényeszek, semmi köze sem lévén a megyével, az a megyeházba el sem szállásolható. Szék.

ma lehetett, mint a prononciamentó legelhatározottab hivének — előkészíteni az itteni szerkesztőseket a kövér falatra. Mellesleg megemlítem, hogy Dr. Ratiu már az 1863 i szebeni gyűlésen, mint követ, törvényjavaslatot nyújtott volt be az 1854. jan. 21-iki urbéri nyilatparancs 3, 5, 16, 28. §§-einek módosítása végett, mivel ezen §§-ek az általa vitt urbéres perek megnyerhetőségének útjában álltak. Ama t. javaslat azonban a Landtag bizottságának véleményezése alapján elutasított, bár e n. szebeni Landtagnak senki sem tehetett azon szemrehányást, mintha anti-román irányú lett volna.

Ha Horváth Lazi „Honderű” je ma is élne, kis „Ökörseme” bizonyosan elmondaná a „Magy. Polg.” furcsájának: „ape tibi nasum” — mert hát a furcsalkodó hatalmasan üntözte zseppel a bukaresti vörösknek Dr. Ratiu által ígért és szánt „kövér” falatot.

A „Sieb. Blatt.” élénk részvétre szólítja fel a választókat; a községi és székeli képviselők megválasztása körül tanúsítandó közöny által elhanyagolnák saját érdekeiket és a közjó ellen is vétene. Előadván az elhivatás fontosságát, így szól: „most vannak a választók arra hivatva, hogy tanúságot tegyenek politikai érettségükről, sőt arról is, hogy meg tudják választani az illető államokra a kellő férfiakat.” Meg kell mutatni a választóknak azt is, hogy „elégé függetlenek arra, miszerint nem hódolnak vakon mások tekintélyének;” ne csak a nevet nézzék, de a jellemet és elhívást is.

Ugyan a „Sieb. Blatt.” (87. szám) azt bizonyítja, hogy mivel a román és magyar testvérekkel az „ifjú századok” kezét fogták, nem téveszték szem elől N. Szeben város érdekeit. Ellenkezővel őket csak azok vádolhatják, kik a más nemzetiségekkel való kiegyezést véteknék tartják; kik konokul kapaszkodnak a vételműlt régihez s nem tudván megérteni a jelent, bár maguk két kézzel nyulnak a jog után, ilyet másnak is engedni nem bírnak. „Ezek sokat beszélnek a nemzetiségek egyenjogúságáról, ez alatt azonban egyedüli jogosultságát értik nem a szász nemzetnek, hanem a kiváltságok pártjának.” Ezek az urak nem tudnak mások iránt igazságosak lenni, nem tisztelik mások meggyőződését, sőt becsületeiket is kétségbe vonják.

A „Teleg. Rom.” nincs megelégedve az ószászok által készített n. szebeni képviselő laistrommal; a „150 név közt — ugymond — nincs anynyi román, a bányász van egy kézen.” Többségük van, s így bizonyosak abban, hogy annyi szaszt megválasztanak; de az a kérdés: eleget tesznek-e ezzel az igazságnak; az egyenlőségnek — a románoknak legkevésbé 30—40 képviselőjüknek kellene lenni a n. szebeni képviselőben. A szék számára készített képviselő-laistromban hiába keresnek — így szól — egyetlen románt a 114 jelölt közt; e mellett a székgyűlésben ép annyi képviselőt akarnak küldeni a város részéről, mint az egész szék. A „Tel.” ez eljárást „szász igazságnak” nevezi.

A „Sieb. d. Wblt.” szerint Ujgyház és Köhalmoszekben a választások eredményeivel folytat le, míg a Barczaságon, N. Sink- és N. Szebenszekben a szavazatok sajnálatos módon oszlottak meg, úgy, hogy második választás dönt s egy összetartó kisebbség a többség meggyőződésével ellenkező eredményre vezetheti a választásokat és betelületik, hogy: „ha testvérek versengenek egymással, az idegen hűz hasznát belőle.” Mi lesz a városokon, ha nem tudnak a képviselőjelöltek laistromát illetőleg kiegyezni. E részben megkezdtek a választógyűlések az értekezletek tartását, itt csak kölcsönös engedékenység vezethet cselhoz. A „Sieb. d. Wblt.” szerint a comes előkészületeket tesz a tisztújításokra is. Óhajtaná, mondjon le Konrád Mór s ne csináljon zavart — hiába.

Az államvagyonról.

Lónyay Menyhért előterjesztése ö Felsőségéhez.

III.

„A mező és erdőgazdasági uradalmakról átér a pénzügyminiszter az állambányászatra; mely ága az államvagyonnak, a mily nagy értéket képvisel a ráköltött beruházások szerint, oly csekély becsület látszik, ha a tiszta jövedelmet vesszük tekintetbe. Általában a tiszta jövedelem kimutatása a bányászat természeténél fogva igen nehéz, előre szinte lehetetlen, mert a bányatermékek évi mennyisége nem tehető mindig pénzre; miért is a költségvetésben nem tiszta jövedelem, hanem „pénztári többlet” szokott felvétetni; mely a jövedelem-től gyakran igen különböz, mint például a múlt évben, midőn a tiszta jövedelem csak 16,415 frtra rugott, ellenben a pénztári többlet 1.891,550 frtot tett, minek oka az volt, hogy a múlt években felhalmozott készletek jó áron eladhatók voltak.

A tiszta jövedelem tehát a bányászatnál biztosnak soha sem mondható, s nagy változásoknak van kitéve; de jellemző adatul szolgál mégis azon körülmény, hogy az állambányák, melyek 1862-től 1866-ig évi átlag 207,253 frtnyi veszteséggel kezeltettek, 967-ben már 198,265 ft tiszta nyereséget hoztak.

Az összes bányászatnál alkalmazva van 402 tisztviselő és 439 felügyelő vezetése alatt dolgozó 11,596 állandó munkás. A tisztviselők közül bányászati szakképzettséggel bír 280, kikre átlag évi 881 forintot fizetnek, nem bír véle 84, átlagos évi 557 forintot díjjal, kikhez még 38 orvos járul évi átlagos 429 ft fizetéssel. Az összes tisztviselőnek csak 15%-ka, vagyis 62, huz 1000 frtnál nagyobb fizetést. A vasbányászatnál egy-egy munkás évenként 540 frtnyi értéket állít elő, a fém-bányászatnál csak 220 frtnyi. Az összes állambányászatnál 1868 végén volt: vasút 47,204 folyó öl, vájnányilám 178,823 öl (azaz 43 $\frac{3}{4}$ mtföld), 94 akna 7330 öl mélységgel, 3227 zuznyil, és 4906 ló erejű gőzgépek.

Az állambányászat a magyarországi összes bányászat által előállított értékeknek 27%-ját képviseli.

A bányászat pénzbeli jövedelménél sokkal nagyobb hasznát ad az államnak, mert lehetővé teszi számos államerdők termelésének értékesítését, a lakosság ezreinek biztos keresetét nyújt, s a magánbányászat fejlődését is előmozdítja.

Ezen általános megjegyzések után Lónyay ur kétféle osztályozza a bányákat. Olyanokra, melyeket magánosok is haszonnal üzhetnek, mint a vas és ásvány-szénbányák, s olyanokra, melyek nagyobb beruházást igényelnek, a magán ipart nem vonzzák, mint a nemes fém-bányák. A mi abból is látszik, hogy míg az évi közszérmelésben az állam csak 2%-kal, a vastermelésben 13%-kal szerepel, addig az aranyban 49%-kát, az ezüstben 76%-kát s az ólomnak 89%-kát állítja elő.

Az állami vasbányák haszna nagyban növekedett, mert míg ezek a vasgyárakba befektetett tőkék után 1862—6 ban 0.43 % ot hoztak, addig 1867 ben már 3.44 %-ot, 1868-ban pedig 6.44 %-ot jövedelmeztek.

E jövedelmek még nagyban fognak emelkedni a róniczi és diósgyőri vasgyárakban tett legújabb nagy beruházások, valamint az erdélyi vasut kiépítése által, mely lehetővé teszi a vajdahunyadi vaskő és zsvölgyi kimeríthetlen kőszérmelések értékesítését.

Elsorolja ezek után Lónyay ur a fém-bányászat emelkedését eddig gátló akadályokat, melyek jobbára a kezelés hiányaiban rejlettek; említi, hogy e bajon a beváltási rendszer reformja által már segített, miáltal az állami és magánbányászat közti surlódásoknak okai is megszűntek.

Lapunk terjedelme nem engedi kimerítően ismertetnünk e nagy munkát; le kell tehát mondanunk róla, hogy az előterjesztés itt következő részét is részletesen ismertessük melyben a pénzügyminiszter névlegesen is egyenként elősorolja az állam különböző bányaműveit, gyárait, olvasztóit, egyenként mindeniknek állapotát, jövedelmét s az eszközölt változtatásokat emondja.

Érdekes pont az, mely a vajdahunyadi vasérc és a zsvölgyi kőszérmelések leendő értékesítéséről szól, mely két kincse Erdélynek mindedig, ha nem is felfedezetlenül, de használatlanul hevert. — A pénzügyminiszter az erdélyi vaspálya építésének alkalmát felhasználta e kincsek kizsákmányolása iránt rendelkezni. S így a vajdahunyadi vastelepek, melyek legalább egy századig évi egy millió mázsa nyers vasnál többet nyújthatnak, valamint a zsvölgyi óriási kőszérmelések, melyek évszázadokon át sem lesznek kiaknázhatók rövid idő múlva már munkálatni fognak. Ez utóbbi bányák nemcsak a tüzelőszert hiányában szenvedő alföldet fogja olcsó tüzelő anyaggal ellátni, s így ama vidék iparát is elősegíteni, hanem mint kivitelű cikkek a külföldről is tetemes nyereséget hozand, a Fekete és Középtengeren megzsinthetheti az angol kőszérmé eddigi monopoliumát.

E bányák kezelésére nézve Lónyay ur sem az eladást nem tartja helyesnek, mert a bányák értékének emelkedése ez esetben nem az államnak valóra hasznára, sem a házi kezelést, mert e bányászatok megindítása több milliónyi beruházást tenne szakszerűségi; hanem ezek helyett oly hosszabb tartamu szerződések kötését javasolja, melyek az állam érdekeinek jobban megfelelnek.

Átérve a pénzveredekre, azt látjuk, hogy a kőrmöczi pénzverde évenként 147 millió darab pénzt, a gyulafehérvári pedig 63 milliót, s így összesen 210 millió pénzdarábot tud előállítani. De a valószínűségben veretett.

	1862/6.	1867.	1868.
átlag			

Kőrmöczi	11.292,457 db	1.117,469	22.805,515 db
Gyulafehérvári	5.042,821 db	911,499	2.885,558 db

A pénzveredek üzeme (Betrieb) három főágra oszlik: a beváltásra, aranyváltásra és pénzverésre; mely utóbbi ismét a) teljes értékű arany és ezüst pénz, b) ezüst váltópénz és c) rézpénz verésre oszlik. Legfontosabb ezek közül az első osztály.

Ezüst váltópénz 1862-től 1867-ig Magyarországon nem veretett. Az 1868. VII. törvénnyel azonban 1868. júliusban megkezdett az ezüst 10 és 20 krajczárosok verése, a törvény 3,300,000 frt értékű ily pénzek verését engedélyezte. Ebből tényleg veretett 1868 végéig.

Kőrmöczi	969,808	frt 90 kr.
Gyulafehérvári	309,020	„ — „
Összesen	1.278,828	frt 90 kr.

érték; mely váltópénz verése hozott összesen 511,531 ft 56 kr. pénzverési nyereséget.

Az ugyanezen törvény által engedélyezett 300,000 frtnyi rézpénzből tétleg kiveretett 249,281 frt 92 krnyi értékű 4 és 1 krajczáros, melyeknek nyereségét az ezüsttel összeadván, kapunk 649,877 ft 95 $\frac{1}{2}$ kr. összes pénzverési nyereséget.

Holnap áttérünk az előterjesztés hátralévő részének ismertetésére, melyben főszerepet a sóbányászat játszik. („Pesti Napló.”)

Az october 31-diki zászlószentelési ünnep Budán.

A vasárnapi zászlószentelés örökké emlékezetes ünnep marad nemcsak azokra nézve, kik abban részt vettek: az illető honvédekre, hanem magára a fővárosra nézve is. A Pesten állomásozó honvédszászlóalj és honvédfőhadnagy már reggel 9 óra után a 37. számú József főherceg gyalogezred bandájának zenéje mellett felvonult a várba, hol a Mátyás temploma előtti tér az ünnepély előtt egy órával tömve volt. Maga a templom ajtajánál polgári tisztviselők és honvédtisztek mint rendezők, s ezek rendelkezése alatt drabantok, közös katonák és honvédek sorsfalat képezve álltak, mely sorfalon keresztül csak ügyvel bajjal lehetett a templomba bejutni. Nehány reservált helyen kívül az egész templom a közönség rendelkezésére állt, s a tisztelgő és kíváncsi közönséget személyválogatás nélkül bocsátották be.

Mátyás temploma fel volt díszítve. A főoltártól kezdve, az emelkedetebb középrész két oldalán vörös posztóval rekesztették el, és a középhajó oszlopain Magyarország és a társországok zászlói lobogtak. A főoltár előtt, a rácsosztos díszhelyen a két padosor a miniszterek, a főrendek, a képviselők, a polgári és katonai főméltóságok és tisztviselők, és magasan vendégek számára volt feltartva. Baloldalon, közvetlenül az oltár jobboldala mellett egy trónszerű imaszék volt, két vánkossal, a királyné számára.

Mindenek helyeket a teljes díszben megjelent urak foglaltak el. A kormány részéről jelen voltak: b. Eötvös, gr. Festetics, Rajner, Lónyay és Gorove miniszterek. Az országgyűlés tagjai Majláth és Somcsich elnöke alatt nagy számmal, továbbá miniszteri hivatalnokok és országos méltóságok. Ezek háta megett néhány főrangú hölgy, többi közt Andrássy, Zichyus és Ferenczy Ida k. a. A főhajó alsó oszlopjában Pestmegye és Buda és Pest városok küldöttei és egyéb tisztelgők ültek, míg a templom székközéit és tereit igen nagy számú honvédtisztek foglalták el.

A főoltár rekesztékén alól, balra, egy káplár-alja honvéd közepett tartotta a vörös tokba burkolt zászlót a csapat zászlóartója.

11 óra táján nagyszámu papság, egyházi díszöltözettel a templom ajtóhoz vonult, s a primást a kar üdvözölése mellett bevezette. A primás rövid ima után az oltár lépcsőin, a sekrestyében egyházi díszruháját magára vevő, ugyanazon papikísérettel a templom ajtajához vonult, a királynét elfogadandó.

Tizenegy óra táján érkezett meg ö Felsége udvari kocsin, kísérettel, egész útjában és a templom előtti téren harsány éljenekkel üdvözöltetvén.

Ö Felsége a kocsiból kiszállván, következőleg vonult be a templomba:

Elöl a papság a primással. Azután két apród (ifj. Jálcs és ifj. Festetics). Aztán ö Felsége a királyné, fekete sötét magyar ruhában vadgalamb szín díszítéssel, fátyolos magyar fekete kalpagban. Utána b. Eötvös és herceg Schwarzenberg udvari hölgyek. Aztán József főherceg honvédtábornoki ruhában, miniszterek, főhivatalnokok és méltóságok, honvéd törzs- és főtisztek egész tömegsora.

A királyné jobbján állva József főherceg, a padokban miniszterek, továbbá a már említettek kivül az oltár balján a cs. katonaság tábornokai, köztük Rosenzweig, gr. Szapary huszártábornok stb. s a régi honvédség központi bizottságja Ivánka vezérlete alatt foglaltak helyet.

A karon elhelyezett hangszerek Haydn miséjét elkezdvén, a 48 diki honvédszászlók alakjára készült, nemzeti szín szíllal beszegett fehér selyem zászlót, tokjából kiszabadítva, az oltár elé vitték, s a mise végeztével a primás az oltár lépcsőin állva, nagy tetszéssel fogadott következő alkalmi beszédet tartott:

„A jelen szent ünnepélyen teszszük fel a koronát azon nagy horderejű intézményre, melylyel a nemzet akarata s urunk királyunk ö Felségének fejedelmi bizalma, az 1868-dik évi 41 diki törvényezik erejénél fogva Magyarországot felvértezte, s mely a honvédelem dicső fegyverét a haza gyermekeinek kezébe adja, hogy a nemzet békés tűzhelyét, alkotmányos királyi irónját és törvényeit megőrizze.

Az e törvény által életbeléptetett nemzeti honvédsereg legelső zászlójának felszentelését ünnepeljük ma.

Nem lehet magyar kebel, melyet e magasztos pillanat nemzeti jelentősége a legmélyebben át nem hatna.

Felkelti az bennünk halhatatlan őseink bajnoki hivatásának kegyetes emlékeztetőt, kik szá-

munkra az Árpádok örökségét megmutatták; felébreszti bennünk az Isten által is parancsolt és megáldott szent kötelesség érzetét, melynél fogva a hazáért, ha kell, életünket is feláldozni tartozunk. (Helyeslő moraj.)

S a honvédelem tartozása nemzeti fogalmaink szerint mindig méltán a legemeseb polgári kötelességek közé számított, mert a magyar, mint szabad nemzet, nagyobb dicsőséget nem ismert soha, mint királyja jogait s hazája szabadságát megvédeni. A király tehát e zászlóban a honvédsereg bajnokainak nemcsak bizalmának zálogát, hanem egyszersmind a legdrágább kincset küldi, melyet az isténi gondviselés és koronázási esküje fejedelmi gondjaira bízott. E zászló ugyanis édes hazánk jelképe és képviselője.

E zászlót elhagyni tehát annyit tenni, mint édes anyját, hazáját elárulni, királyának tett esküjét megszegni, a nemzet becsületét bepiszkolni, az ország jövődjét sorsát és függetlenségét az ellenség kezeibe szolgáltatni. Hála az Egeknek, a magyar nemzet még nem károsult el; és még sem a hűtlenség, sem a gyávaság rut bűneit nem ismeri.

Király és nemzet méltán élnek azon erős hitben s jogos reményben, hogy a honvédsereg e zászlót a hűség, a nemzeti becsület s a törvény-szerűség szeplőtlen tisztaságában mind halálig megőrzendi, s azt, a hová a koronás király hívja, vitéz lelkesültséggel követendi.

E zászló szakadatlanul fogja emlékeztetni a sereg vitézét nagy őseink vitéz tetteire, s vérrel áztatott dicső nyomdokaira, s ha veszélyes küzdelmek közepett a csüggedés közelítne, egy pillantás e zászlóra s annak szent jelvényeire, új bátorságot és önrészt fog lövellni ereikbe.

S valóban buzdító körülmények közt veszi át a honvédsereg ezen első zászlóját.

Dicső királynénk, Erzsébet, felséges asszonyunk, maga vállalta el ez ünnepélyen a zászlóanyai tisztet, azon fejedelmi bajor hölgy, ki mint legnagyobb királyaink: Nagy Lajos és Hollós Mátyás anyja, a két magasleltű Erzsébet, a magyar nemzet nagyságának s boldogításának szentelte életét. (Éljenző tompa zúgás.)

S a honvédsereg élén József főherceg ö fensége, (ismét) a helyszínegenek megfelelő halk éljenző) oly férfi áll, kinek személyében a nemzet felejtethetlen jöltövőjének s félszázados nagy nádorának emlékét tiszteljük, s ki az új honvédtintézménynek zálogul hozza azon őszinte rokoniindulattal, melylyel üdvözült atyja nemzeti létünket szilárdítani s nemesíteni törekedett.

Ily kedvező jelek és reményteljes érzelmek közt fogom tehát e zászlót felszentelni s fogom arra, valamint általa a honvédsereg minden vitézre főpásztori áldásomat adni, forró szívből kérve az Istent, hogy e zászlót s mindazokat, kik azt követik, mindig a győzelem babéraival koszorúzza, s minden megaláztatástól megkímélje, s hogy egy szóval e zászló a király büszkesége, a magyar név díszé s a nemzeti dicsőség és boldogság változatlan jelképe legyen. Amen!

Ezután a latin formulával bevezetett valódi beszentelés következett, miközben a primás a lobogót szentelt vízzel hinté meg.

A megáldott zászló ezután egy állványra fektették s itt az előirt sorrendben következtek a hivatalos szegbeverések. A primás a sz. háromság nevében három szegert vert be, továbbá a király nevében gr. Festetics, királyné ö felsége, a miniszterek, az országgyűlési elnökök és így tovább.

A hivatalos sorrend után az első szegert Ivánka verte be, a régi honvédség központi bizottságja nevében. Azután következtek a katonai és világi kitüntetések, köztük gr. Andrássy Gyuláné és Ferenczy Ida k. a., kiket Ghyczy alezredes és Klobusiczky honvédtisztek vezettek középre.

Ez ünnepészlet alatt a karban énekhangokon és hangszereken Barsi József alkalmi költeményét adták elő.

Az egész szertartás alatt a honvédek négyszer diszlóvték tettek.

A szegbeverések bevégeztetvén, két nyoszolyó lány: b. Eötvös Ilona és Kovács Sebestyén Mária drága selyem magyar ruhában a zászlóhoz léptek s felkötötték reá a királyné ajándékozta drága bimotoi kettős szalagot.

Ezután a lobogót kivitték, József főherceg és Horváth ezredes kimentek vele, hogy a zászlóaljnak bemutatassák, mely zenével s a néző közönséggel versenyezze harsogó éljenzessel fogadta.

Ez megtörténvén, a kinnlevő tömeg: katonák és polgárok egyaránt levették kalapjukat, s a honvédség hangos szóval letette az eléje mondott honvédeskü.

Az eskü után Horváth János ezredes a következő beszédet mondotta:

„Honvédek! Ime átadom nektek az első magyar hadzászlót, melyet Felséges Királynénk saját kezeivel díszített fel. — Büszkéek lennünk magyark, büszkéek honvédek, hogy e szerencse épen bennünkét ért.

E percztől sorsunk e zászlóhoz van csatolva, vezércsillagként fog az előttünk tündökölni a csaták magasztos óráiban; körülte gyülekezünk majd a harc döntő perczeiben, soha sem feledve, hogy zászlónk keresztanyja hazánk dicső királynéja.

Hű fogjunk követni e szent jelvényt, és fenséges főparancsnokunkat, kinek vezénylete alatt

gyűlnék, vagy királyunkért és hazánkért halni fogunk.

Éljen a király! Éljen dicső királynénk! Éljen a haza!

A templomban ez alatt a hosszú szünetet instrumentális és orgona chorál töltötte ki.

Aztán berekesztő mise mondott, s annak végeztével a sok ezere menő közönség éljenzései közben a Királyné, s ezután a közönség, közte a honvédség zenészeivel, — mintán zászlaját szabály szerint a parancsnok szállásán letette, — haza távoztak.

A délután három órákor kezdődött banquet, mely 160 személyre volt számítva, sokkal többen vettek részt. Jelen voltak ott: József főherceg, több miniszter és főúr, az új és régi honvédség számos tagja stb. Számos pohár tirtított a haza, a király, a főg mint a honvédsereg főparancsnoka egészségéért. A banquetnek késő este szakadt vége.

(B. P. K.)

Vidéki levelezés.

M. Várárhely, oct. 26. 1869. — E nap nem csak Párisban volt nevezetes, hanem Maros-Várárhely kis körében is, a mennyben mai nap a székháza termében két érdekes gyűlésnek valánk tanni.

Előbb a középponti bizottmány tartá ülését, befejezendő előbbi nap kezdett tanácskozását. Miután a képviselő választás alkalmával a jelöltek vagy jobban mondva a követségre vágyók egyike sem nyert általános többséget, most következett volna a törvények értelmében a két legtöbb szavazatot nyert egyén közt a szorított választás. Ugyde az embereknek különböző tervei és nézetei vannak, mert ez alkalommal nem pártok, hanem egyének küzdenek, s gr. Rhedey Istvánnak elveivel el-lekezők a szorított választás, mely többeknek el-veszi szabad választási jogát; ez okból lemond ez előnyéről vagy jogáról azon esetre, ha ennek következtében új szabad választást eszközölhet, de a jelöltségtől senki javára vissza nem lép, mivel ebbe választóinak is bele kénék egyezni.

Ily esetről természetesen sem a törvény, sem az utasítás nem gondoskodott, mivel a törvény általános többség hiányában határozottan szorított új szűkebb választást rendel, a vizsgálókének, melyek a választást hasonló körülmények közt akár-hányazon bizonytalan időkre visszavethetnek, helye nem lehetné.

A központi bizottmány többsége ez ügyben nem tudván magát tájékozni, feliratot határozott a miniszterhez intézni, melyben az utasításnak ez esetre vonatkozó bővebb magyarázatát vagy kibővítését kéri. Ez ellen a kis többség indokolt ellen-véleményt jelentett be, melyet ma írásban be is adott, óvakodván az ellen, hogy az utasítás kibővítését vagy véleményük szerint törvény magyará-zását — jobban értelmezését — kéréjk, az arra nem illetékes minisztertől. E nézetek körüli vélemény-cserék képezték a mai ülés tárgyát. Meglátjuk, lesz-e új választás? vagy, mit inkább hiszünk, a törvény értelmében utasítottunk a megszorított vá-lasztásra.

A második gyűlés a népnevelés szent ügyé-ben történt. Mai napra hívta egybe tanfelügyelő kir. tanácsos migos Fülöp Albert úr a maroszeiki taukerületi iskolatanácsot.

Habár a multak csalódásai által keltett, de jelenben tulságos óvatosság és féltékenykedés szülte aggodalmak több helyeken megdöbbenőleg kezdet tek mutatkozni; mégis mondhatjuk, hogy a nemzet legnagyobb része örömmel üdvözölte a népnevelési törvényt, melynek következtében az állam maga is joga és kötelességéből kifolyólag kezd gondoskodni népe neveléséről, annak tudatában, hogy csak mi-velt nép képes a jólét magas fokára emelkedni, csak mivel nép képes alkotmányát megvédeni, és a kor kívánalmaihoz idomítani: nem maradván több eszköz e egyes nagyravágyók, ámitók vagy igaztók kezében.

Maroszekek maga körében, mondhatjuk, meg-előzte a népnevelési törvényt, mert még annak ho-zatala előtt alakult volt a szék képviselő bizottmá-nya kebeléből, jeles főkirálybírája Mikó Mihály el-nökölete alatt, a népnevelés előmozdítására egy nép-iskolai bizottság, melynek buzgó fáradahtalan mű-ködése következtében több felekezeti iskolák jobb karba lettek helyezve, megnyilván minden feleke-zet és nemzetbeli tanoncok előtt, és alapja vette-tett meg több községi iskola létesíthetőségének, me-lyek közül egy, s talán az erdélyi részeken ed-digél egyetlen községi iskola, rendes tanítóval el-látva folytatja is áldásos működését. Az új táb már meg van törve, s éppen ez okból örömmel várjuk a népiskolai tanács alakulását, bátran hi-letvén, hogy nagyobb támogatásra az országban talán sehoh sem találhat. Nem egészen így történt. A debreczeni és esztergomi példa ragadós, az új törvénynek nálunk is vannak ellenesei; de azért nem kell visszarefontnunk: a világossáig sugarai terjedésének egyes sötét testek csak addig szol-gáhtatnak gátul, míg a nap főlebb emelkedik, s ok alatt maradnak.

A jó eredmény meg fogja téríteni a bizalmat-lankodókat, kétkedőket, sőt le fogja fegyverezni az ellenségeket is: t. i. az uralomvágyat és a tudat-lanságot.

A gyűlést elnöklő tanfelügyelő kor- és alká-lomszerül lelkesítő szép beszéddel nyitotta meg; kiemeivén a népnevelés üdvös voltát, fölemlítvén: hogy a népnevelési törvény tiszteletben tartja a fe-lekezetek jogait, reményét fejezi ki a tanácsstagok buzgó közreműködésében, s támogatásukat kéri ki.

A tanács nevében az elnököt üdvözölte ref. esperes t. t. Péterfi József úr, örömet nyilvánítva a népnevelési törvény felett; kárhoztatja azokat, kik e törvények gyakorlati életbeletétele ellen gá-tokat emelve akadályozzák a népek miveltésben előhaladását, melyet az eddigi nton kellőleg el nem érhetett, e nagy részben parlag téren rövid idő alatt nagy sikert nem lehet fölmutatni, de kitartás czéla vezetend. A méltóságos tanfelügyelő új sze-mélyisége, magas miveltésge s közügyekben tanusított buzgósa a legszobb reményeket engedik táplálunk stb.

Ezután jegyzőül közfelkiáltás után megvá-lasztatván sóváradí lelkész t. t. Tóth Márton úr, felolvastatott az utasítás és esküforma, mi hosszas vitatkozást idézett elő. Sokan készeknek mutatkoz-tak az eskü letételére, igen könnyűnek tartván magukat esküvel is kötelezni arra, hogy mint az iskolai tanács tagjai, hatáskörükben a népnevelési törvény értelmében fognak eljárni, de természetese-nek is találták az esküvel köteleztetést, mivel e tanács tagjai hatáskörükben bírói teendőket is tel-jeitnek, s eddigél minden bírói testület tagja es-kuvel is szokta magát kötelezni a törvények hiv megartására és alkalmazására. De voltak többen, kik esküt letenni nem akartak; némelyek, mint mondták, csak azért, mert a törvényben nincs szó eskütről, s olyant, mi a törvényben tisztán nem áll, nem akarnak csak miniszteri utasítás következté-ben tenni, ha a törvényhozás rendelé, azonnal le-tennék; más félt az esküt egy megnevezett tör-vényre tenni le, melyet azután kénytelen lenne es-kujénél fogva talán majd annak megváltoztatása után is megartani? mások azt mondták, hogy azért nem esküsznek, mert az eskü csak az ó kor fölösleges maradványa; eskü nélkül is köteles min-den honpolgár a törvényt megartani, s becsület-es ember elvállalt kötelességét a nélkül is hiven tel-jesíti; volt, ki az esküben bizalmatlanság keltését látta, s olyan is, ki csak azért nem hajlandó es-kuinni, mert nem esmeri a törvényt; mások pedig ez alkalommal semmiképpen sem akartak eskünni, sem a közvetítő indítvány szerint fogadalmat tenni, maguknak teljesen szabad kezét kívánván feuhagyni, annyit tartani meg a törvényből, meny-nyi elveikkel megegyezik!

Ezen vitatkozás között előbb magam is, ki kész valék az eskü letételre, azon gondolatban voltam, hogy azon eskükövetelés csakugyan kima-radhatott volna az utasításból, mert egyfelől az al-kotmányosan hozott törvény általánosan kötelező, másfelől becsület-es jellemes ember eskü nélkül tel-jesíti elvállalt kötelességét, s ebből kifolyólag na-gyon természetesen, ha valamely országos törvény intézkedése értelmében azon törvény gyakorlati életbeletétele s alkalmazása végett valamely tes-tületbe választatik valaki s e választást elfogadja, akkor eskü nélkül is azon törvények értelmében és szellemében fog működni, vagy pedig ha azok nézeteivel ellenkeznek, ha azokat rosszaknak, káro-saknak tartja, akkor a megbízást bizonyosan el nem fogadja, s így az eskü nem csak ezen, ha-nem más esetekben is fölöslegessé válik. De, fájdalom, ezen szerintem észszerű okoskodásomból, szép fölhevésimből ott a helyszínen hamar ki-ábrándultam, mivel volt szerencsétlenségem hallani, hogy némelyek azért nem akarják az esküt letenni, mert a törvényeket nem helyeselvén, azokat min-denkiben megartani sem akarják, és mindezek ellenére a tanács tagjai kívánának maradni. Ha az ilyenek meggyőződésük ellen esküt letenni nem akarnak, azt tudom érteni; de azt nem, hogy ezen esetben miként akarnak tagok maradni, azon nógondolattal, hogy a törvényből annyit fognak meg-artani, a mennyi nézeteikkel vagy érdekeikkel megegyezik, de az egész megtartására magukat kötelezni nem akarják. Ugy látszik ezekből, még sem oly felesleges az eskü többekre nézve.

Végre azon közvetítő indítványra, miszerint a tanács tagjai fogadalmat teyenek, hogy miltü-désükben az 1868-dik évi 38-dik törvényzekek ér-telmében fognak eljárni, a jelen levő tagok a fo-gadalmat letették, kivéven két kath. plébános, há-rom oláh pap és két ref. világi úr.

Hogy az ilyenekkel mi történjék, lehetnek e e különböző mellékgondolatokkal a tanács tagjai, az e tárgyban teendő elnöki fölterjesztésre adandó miniszteri határozattól fölteleztetik.

A fogadalmat letettek, e szerint az iskola-tanács megalakulván, három bizottság neveztetett ki a jövő gyűlésre ter- és véleményadásra: egy az alsóbb népiskolákra, — a másik a felsőbb nép-és városi iskolákra, — harmadik a Maros-Várárhelyt fölállítatni tervezett alsó real és ipariskolákra vo-natkozólag. Ezek voltak a gyűlés főbb tárgyai. Adjon Isten e tanács működésére áldást; szünjék meg e téren minden pártoskodás, magán érdek, visszavonás, s jóindulatból származott, de a hala-dást gátló féltékenység. E haza gyermekei, egyesí-tett erővel működjünk mindnyájan a népnevelés előmozdítására. A visszavonás itt is átkot fog szülni, egyetértés pedig a népet rendeltetése czélja, boldogsága felé fogja vezérelni. Ugy legyen!

Egy tag.

Napi hírek.

— Ö Felsőge, a vallás- és közoktatási m. kir. miniszter előterjesztésére, a magyarországi katholicus egyház autonómiaját szervező gyűlés tagjainak választási módozatát f. évi october hó 25-én jóváhagyni méltóztatott.

— A pesti m. k. egyetem orvosi kará-nál az 1868-ki tanév téli szakában volt orvos-hallgató 488, és pedig izraelita 185, rkath. 169, helvét v. 68, ágostai v. 55, g. k. 6, g. e. 5, uni-tárius 2, mohamed v. 1; — Magyarország, Erdély és a határvidékekről 464: a birodalom más tartományából 20; külföldi 4 — Sebészeti hall-gató 173, közülök rkath. 90, izraelita 53, helv. 11, ágost 10, g. k. 1, g. e. 1, mahomed v. 1; Magyarország és a társországokból 142, a biroda-lom másik feléből 30, külföldi 2. Gyógyszerész-növendék 55, rkath. 41, prot. 14; szülészno 85. A nyári félévben volt orvoshallgató 428, ezek kö-zül izr. 158, rk. 148, helv. 67, ág. 43, g. e. 6. g. k. 3, unitar. 3; Magyarország és Erdélyből 406, a birodalom más tartományából 20, külföldi 2; sebésznövendék 138, és pedig r. k. 76, izr. 39, helv. 11, ág. 5, g. e. 4, g. k. 3, magyarországi és erdélyi 109, horvát tót 2; a birodalom egyéb tartományából 26, külföldi 1; gyógyszerésznöven-dék 36, r. k. 25, prot. 11; szülészno 102. Orvos-tudori oklevelet nyert az egész tanév folytán 51, sebésztudorit 29, sebészmeisterit 7, polgári sebészi 19, gyógyszerészi 36.

— Segesváron egy ifja megmérgezte ma-gát. Még megmentheték volna, de másodsor is mérget vón be. E szomorú elhatározásra bátraba-gyott sorai szerint az vitte, hogy édes atya nem engedte bizonyos tárgyban — magán órákat venni.

— A N-Szebenben közelebbről lefolyt kutyaszámítás 1400 ilyen négy lábú lakost tüntet fel, e közt 984 luxus-e.

— A novemberi csillagfutásról A jelen évi novemberi meteorrajzás (nov. 12—14.) megfigyelésére — írja a „Sirius“ — az „Association scientifique“ előkészületeket tesz egy, a Köz-zéptenger partvidékeire menesztendő expeditióra, melynek főczélja leend: ezen égi testek távolát és röpirányát meghatározni. Négy állomást minden-esetre föl fognak szerelni, s a lehető leggodosab-ban szervezni; ezek: Perpignan (vagy Narbonne), Montpellier, Marseille és Nizza.

— A szegedi vár, mely egy év óta réme-lett a kisebb nagyobb gonosztevőknek, közelebb is-mét egy nevezetes vendéget nyert ódon falai közé. Ez K. nevű n. becskeréki gazdag aranyműves, kit a kir. biztos közegei mult pénteken szállítottak ide. Rájöttek, hogy az illető 40 év óta fűzi a lopott ék-szerek vásárlását, mely idő alatt tömérdek érték vándorolt hozzá arany- és ezüstben, minek folytán meg is gazdagodott. A kisérlet, melylyel most lépre-csálták, teljesen sikerült. Megvették vele mintegy 700 ft értékű ékszer, gyűrűket, órákat stb., me-lyeket 24 óra alatt mind összezúzóva találtak meg-nála. A gonosz üzletbe az illetőnek veje is bele van keveredve, ki szintén befogatott. Az eset rop-pant sensatíót okozott Becskeréken, mert a befo-gottak a város tekintélyes polgárai voltak s házuk a legüstlettebbek egyike volt. A legörvendetesebb e nevezetes fölfedezésben az, hogy számtalan ká-ros fog a gazul gyűjtött vagyonból kielégítést nyer-ni; ezek közt van, kitől egy 14000 forint értékű arany- s ezüst nemű vándorolt hozzá.

— A képviselőház oct. 29-diki ülésén a barátságos társalgással alakult szavazási eljárás egy fiatal hazafi arra indított a galerián, hogy kedé-lyesen szivarra gyujtva fumigálta a világot, — de a feléje irányzott gukkerek és mutatónjak által ho-lyi tévedést észrevéven, még a teremóri utasítás előtt lemondott az élvezetről.

— Miksa császárnak Trieszben felállít-andó emléksobrára, mint a hivatalos lap közli, Udvarhelyszékről 29 ft, Naszdóvidékéről 18 ft, Hunyadmegyéből 54 ft 20 kr s végre Háromszék-ből 67 ft 30 krnyi összeg érkezett be, az ezen törvényhatóságok területén eszközölt gyűjtések ere-dményeként. Ezen 168 ft 50 kr tevő összeg a ma-gyar kir. belügyminiszterium által rendeltetése he-lyére küldetett.

— Cattaró, nov. 2. Egy zászlóalj vadász az Ernő ezreddel s egy mérnök századdal egye-üstve és hegyi röppentyű lövegekkel ellátva Fi-scher ezredes alatt Trinitá-tól előrehatolt, s a fölke-lők 3 óráig tartó csata után egészen Sutvarán tul visszahúzóttak. Dormus vezérőrnagy mindeu ellenál-lás nélkül Poberdjeig nyomult.

— Necrológ. Kükösi Orbok Rózsalia ma-ga és az illetők nevében megdöbben szívvel je-lenti, hogy a bü férj, pataian jó atya, nagyapa és szerető testvér, volt nemzetőr százados Komá-di Tarsoly Lőrincz, folyó év october hó 27-dik napján d. e. 11 órákor életének 59-dik-, bol-dog házasságának 36-dik évében, szélhűdés által halál martalékává lett. Nyugodjék csendesen. Túr, october 29-én, 1869.

— Beküldetett: a) A keszthelyi m. kir. gazdasági felsőbb tanintézet 1868/9-ik évi Értésítvénye. Szerkeszté Balás Árpád tanár. Tartalma: I. Az intézet szervezete. II. Szabályok. III. Tanári testület. IV. Tantárgyak felosztása. V. Az előadások vázlatos tartalma. VI. Tanulmányi kirándulások. VII. Órarend VIII. Hallgatók név-

sora. IX. Az intézeti gazdaság. X. Kisérletitér. XI. Az intézeti kertek. XII. Flüggelek. Pest. Athenae-um. 1869. — b) Értekezés az ausztriai-magyar birodalom népesedési viszonyairól, különös tekintettel az 1869. III. t. czikk értelmében 1870. január 3-án, a magyar korona területén keresztül viendő népszámlálásra. Összeállítá Dr. Lan-derer Oszkár, kolozsvári kir. jogakadémiai ta-nár. Pest. Athenaeum. 1869. — Az „Útmutatás a kezdő gazda gyakorlati kiképzésére“ című mű megrendelésére előfizetést hirdet szer-zője Balás Árpád, tanár a keszthelyi fel. gazd. tanintézetnél. E szakmunka kezdő és oktató gazd-dáknak van írva; az ifju gazdát megismerteti jö-vő pályájával és annak kötelmeivel, elmondja: mire ügyeljen, mit kerüljen; az oktató-gazdának pedig abban ad útmutatást, hogyan kell a kezdő gazdát kiképezni. A munka már sajtó alatt van, s így az év végére okvetlen megjelenik. Terjedelme 8—9 iv; kiállítása díszes lesz; ára 1 ft o. é. A megrende-lések „Balás Árpád tanár“ ezimen Keszthelyre intézendők.

Kimutatás

a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet for-galmáról october havában 1869.

Bevételek:

Pénztármaradék a m. hóról	72,844 ft 95 kr.
Havi, rendes és rendkívüli beté-telek	115,389 „ 99 „
Könyvdíjakban 96 új tagtól	96 „ 50 „
Kamat, feldij és váltódij	9,520 „ 50 „
Bélyegdíjakban	494 „ 95 „
Egyleti ház után	352 „ 75 „
1161 tag által visszafizetett köl-csön	509,934 „ 19 „
A bevételek összege	708,633 „ 83 „

Kiadások:

1181 tagnak kölcsön	540,234 ft 92 kr.
Tisztviselők fizetése	364 „ 65 „
Irodai kellékekre és adóba	162 „ 94 „
Bélyegre	480 „ — „
Kamat	171 „ 75 „
Segélyezésre	110 „ — „
Kisdedovodákra	33 „ 33 „
Butorra	200 „ — „
Tőke-visszafizetés	95,943 „ 82 „
Pénztármaradék	70,932 „ 42 „
	708,633 „ 83 „

Kolozsvárt, october hó 31. 1869.

Taufer Ferencz, Gelteh János, Wagner Frigyes igazgató. könyvvezető. pénztárnok.

Kimutatás

a dézsi kisegítő pénztár-egylet forgalmáról 1869. julius, augustus és szeptember havi forgalmáról.

Bevételek:

Pénztári maradék június hóról	1,161 ft 29 kr.
Havi bevételek a 3 hó alatt	15,370 „ 82 „
Könyvdij 16 új tagtól	20 „ — „
„ egy újjal kicserélt könyvtért	— „ 25 „
Kamat, feldij és váltódij	2,169 „ 70 „
Bélyegdíj	108 „ 25 „
539 tag által visszafiz. kölcsön	99,395 „ — „
Összesen:	118,225 „ 31 „

Kiadások:

555 tagnak kölcsön	107,180 ft — kr.
Tisztviselők fizetése	116 „ 95 „
Irodai kellékek- és tüzmentes pénztára	287 „ 66 „
Bélyegre	108 „ 25 „
Kamatba	15 „ 60 „
Tőke-visszafizetés	9,549 „ 51 „
Pénztármaradék	967 „ 34 „
Összeg:	118,225 „ 31 „

A tagok száma 692.

Dr. Szűcs Sámuel, Tatrasi Ferencz, igazgató. aligazgató. Turbucz Ferencz, Govrik Ferencz, könyvvezető. pénztárnok.

KÜLFÖLD.

Napoleon császár nagy meglepéssel nyi-latkozik az utolsó napokról s többeknek, kikkel okt. 26-ika után találkozt, a legbatározottabban kijelentette, hogy a jul. 12-iki szabadelvü pro-grammtól nem fog eltérni; a tierspartiiak egy küldöt-ségének és Schneider kaura-elnöknek azonban egyuttal megmondta, miszerint a kamramegnyitá-sra vonatkozólag hozott határozatát nem fogja meg-változtatni.

A francia hadügyminiszter egy körrendeletet intézett a tábornokokhoz és parancsnokokhoz, mely-ben ajánlja nekik, hogy tekintettel az „oppositio-nalis állapotokra“, melyekben az ország jelenleg van, állomásaikról lehetőleg mennél ritkábban tá-vozzanak el.

Brüssel okt. 30. Egy, az olaszországi diplo-matiái ügynökökhez okt. 5-ről intézett körlevél fejtegeti Olaszországnak az egyetemes zsinattal szemben követett magartartását — a mennyiben az olasz kormány a zsinat oly határozataira vonatkozólag fentartásokat tesz, melyek a királyság tör-vényeivel vagy az idő szellemével ellenkezők len-nének. A körirat — a többi érvek között, a zsi-nat egybeülése ellen, a Rómának idegen csapatok által való megszállására vonatkozót érvényesíti.

Spanyolországban a jelenlegi helyzet tarthat-lansága a trónkérdés megoldását újra előtérbe tol-ta; ez foglalkodtatja újra a kormányférfiakat és képviselőket. Az unionista miniszterek Montpensier herceget, a progressisták Dom Fernandót vagy Tamás genuai herceget akarják. Az unionisták végre kijelentették, hogy készek elismorni azon ki-

